

Recés a la ciutat. Setmana Santa 2025

Estimar fins a les últimes conseqüències

Andreu Oliva SJ

Rector de la Universitat Centreamericana José Simeón Cañas (UCA)
d'El Salvador (2011-2023)

DIJOURS SANT

Estimar com Ell ens ha estimat

En aquesta tarda de Dijous Sant acabem de celebrar l'Eucaristia i hem recordat el darrer sopar de Jesús amb els seus deixebles. És el moment en el qual l'Església situa la institució d'aquest sagrament. Resulta interessant, però, veure la diferència en la forma com els diferents evangelis ho expliquen. Pels evangelis sinòptics, el moment central és el moment en què Jesús ofereix el seu cos i la seva sang als deixebles. L'evangeli de Joan, en canvi, no fa ni esment al moment de la benedicció.

Pels evangelis sinòptics i els fets dels Apòstols, la manera de recordar Jesús i fer-lo present en la comunitat cristiana és la celebració del pa i el vi: recordar les seves paraules i compartir el seu cos i la seva sang. Això és el que fem i celebrem nosaltres a l'Església des dels orígens, i això és el que acabem de celebrar fa una estona. En canvi, a l'evangeli de Joan el més rellevant és que Jesús renta els peus als deixebles.

És com si els dos fets, la benedicció del pa i el vi, cos i sang de Jesús (en els sinòptics), i el rentar els peus als deixebles (en Joan), fossin dos moments amb un significat semblant —o, si més no, complementari—. Vaig sentir dir una vegada a un mestre meu de Nou Testament que era tan memorial de Jesús l'ofrena del cos i sang com l'acte de rentar els peus als deixebles.

Avui, us convido a reflexionar i deixar-nos interpel·lar pel que en podríem dir «l'Eucaristia segons l'evangeli de Joan»: l'acte de Jesús de rentar els peus als seus deixebles i el seu llarg discurs a manera de testament.

L'Eucaristia segons l'evangeli de Joan

Els elements que em sembla important ressaltar d'aquest text evangèlic són els següents:

- «Jesús, que havia estimat els seus que eren al món, els estimà fins a l'extrem» (Jn 13,1b)
- «S'aixecà de taula, es tragué el mantell, se cenyí una tovallola (...) i començà a rentar els peus als seus deixebles i eixugar-los amb la tovallola» (Jn 13,4-5)
- La resposta de Jesús a la negativa de Pere a deixar-se rentar els peus: «Si no et rento, no tindràs part amb en mi» (Jn 13,8b).
- La pregunta de Jesús: «Enteneu això que us he fet?» (Jn 13,12b)
- La recomanació de Jesús: «Us he donat exemple, perquè tal com jo us ho he fet, ho feu també vosaltres» (Jn 13,15)
- Una nova benaurança: «Ara que heu entès tot això, feliços de vosaltres si ho poseu en pràctica» (Jn 13,17)

Voldria, per acabar, fer esment a les referències que Jesús fa a l'amor en els quatre capítols que segueixen i que constitueixen un llarg discurs de comiat:

- «Us dono un manament nou, que us estimeu els uns als altres tal com jo us he estimat» (3 vegades: Jn 13,34; 15,12; 15,17)
- «Tothom coneixerà que sou deixebles meus per l'amor que us tindreu entre vosaltres» (Jn 13,25)
- «Si m'estimeu, guardareu els meus manaments» (Jn 14,15)
- «El qui m'estima és el qui té els meus manaments i els guarda» (Jn 14,21a)
- «Al qui m'estima, el meu Pare l'estimarà i jo també l'estimaré i em manifestaré a ell» (Jn 14,21b i 23)
- «Tal com el Pare m'estima, també jo us estimo a vosaltres. Manteniu-vos en el meu amor» (Jn 15,9)
- «Ningú no té un amor més gran que el qui dona la vida pels seus amics» (Jn 15,13)
- «És el Pare mateix qui us estima, ja que vosaltres m'heu estimat» (Jn 16,27a)
- «Jo els he fet conèixer el teu nom (...) perquè l'amor amb què m'has estimat estigui en ells i jo també hi estigui» (Jn 17,26)

Definitivament, en aquests quatre capítols de Joan l'Amor és un aspecte central. Un amor que comença en Déu, que es manifesta en Jesús, que rebem cadascú de nosaltres i que som convidats a fer-lo nostre. Un amor que, en el darrer sopar, es fa servei i es fa presència del Crist en la comunitat. Què ens diu avui a nosaltres?

Sant Ignasi de Loiola afirma: «L'amor s'ha de posar més en les obres que en les paraules». [EE 230]

Servir amb amor i humilitat

Em va cridar molt l'atenció la primera Setmana Santa que vaig passar a Centreamèrica. El Dijous Sant, durant la missa, el capellà va fer el mateix que havia fet Jesús: va rentar els peus a dotze persones escollides entre els membres de la comunitat (no ho havia vist fer mai aquí a Catalunya). El moment de rentar els peus en la celebració del Dijous Sant és tan important que, de fet, sense aquest gest no es podria dir del tot que haguéssim celebrat el sentit de la festa. Després he sentit que Francesc, el bisbe de Roma, cada any repeteix aquest gest rentant els peus a persones vulnerables o tancades a la presó. La més alta autoritat eclesiàstica es fa servidor dels últims de la societat... Això ens hauria de qüestionar i ens hauria de dir molt a tots els cristians.

El que podem constatar és que, quan servim amb amor i humilitat, tant el que és servit com el que serveix creixen en humanitat, i ambdós són dignificats.

Sant Ignasi, en els Exercicis Espirituals, ens proposa començar les meditacions de la tercera setmana —és a dir, de la Passió i mort de Jesús— amb la contemplació del darrer sopar. Podríem fer avui aquesta contemplació.

Per a la reflexió personal

1. Llegir poc a poc a Joan 13,1-17
2. Situar-me en el cenacle, com un deixeble més de Jesús.
3. Demanar el que brolli del meu cor. Si no em surt res, puc demanar simplement d'entendre aquest gest de Jesús i la disposició a deixar-me rentar els peus per Ell. Demano coneixement intern de Jesús que per mi va a la passió per més estimar-lo i seguir-lo.
4. Contemplar el darrer sopar de Jesús.
  - o Veure, mirar, escoltar el que passa en aquells moments. Reflectir per treure'n algun profit.
  - o Un sopar de Pasqua, un moment de joia i agraïment del poble jueu.
  - o Tots els deixebles, els dotze junts amb Jesús.

- o Celebren un moment molt important de la seva història com a poble.
  - o Jesús sorprèn els deixebles, posant-se a rentar-los els peus (no era el que tocava; el Mestre es fa l'últim).
  - o Deixar a Jesús que em renti els peus, sentir el seu amor, sentir les seves mans rentar els meus peus, sentir el meu cor...
  - o Les paraules de Jesús: «si jo, que sóc el Mestre, us he rentat els peus, també vosaltres us els heu de rentar els uns als altres».
  - o A quin servei em crida? Estic disposat a fer-me com Jesús, un dels últims, un servidor per amor a la humanitat? A qui m'agradaria poder mostrar el meu amor «rentant-li els seus peus»?
5. En forma de col·loqui: agrair a Jesús aquest gest, exposar-li els meus dubtes, demanar que em faci veure a qui he de rentar jo els peus en aquests moments de la nostra història.
6. Acabar amb una breu pregària (per exemple, «Ànima de Crist»).

Recés a la ciutat. Setmana Santa 2025

Estimar fins a les últimes conseqüències

Andreu Oliva SJ

Rector de la Universitat Centreamericana José Simeón Cañas (UCA)
d'El Salvador (2011-2023)

DIVENDRES SANT

I

Carregà amb el pecat del món

La passió i mort de Jesús no es justifica per la seva vida, una vida plena d'amor als altres, una vida de servei al seu Pare, una vida dedicada a anunciar la bona notícia: «Déu ens estima i el seu regnat ja és entre nosaltres». Una vida així mereixeria el reconeixement de tots els organismes que treballen pels drets humans, per la justícia social, per la pau... En canvi, a Jesús el van matar, i ho van fer amb el suplici més cruel d'aquell temps: el van clavar en una creu.

La passió i mort de Jesús és la passió i mort d'un home extremadament bo i just, que s'enfrontà amb els poders del seu temps i que, amb els seus actes i les seves paraules, subvertí l'ordre establert. Un home que va ser acusat de blasfem —malgrat que, els que coneixem la seva vida, sabem que el seu *leitmotiv* era fer en tot la voluntat de Déu, a qui sentia com a Pare—. Un home d'una fe en Déu increïble.

En la persecució a la qual sotmeten a Jesús, en la seva passió i mort, es manifesta d'una manera molt evident el mal. Un mal que vol impedir el bé com sigui, un mal que es nega a reconèixer el bé que fa Jesús. A Jesús l'acusen de no ser un bon creient perquè no respecta el dissabte, perquè en dissabte fa curacions; l'acusen de tenir una aliança amb el diable perquè té poder per expulsar els dimonis i alliberar els endimoniats. Per condemnar-lo a mort, busquen falsos testimonis, i davant Pilat, l'acusen de «sedició» i «criminal». Pilat els diu que no troba cap motiu per condemnar-lo a mort i el vol deixar lliure, però ells insisteixen en la pena màxima.

També es fa evident la maldat en totes les agressions o tortures que pateix: el flagellen, el peguen, el coronen amb espines, es mofen d'Ell. És el contrast entre la bonhomia de Jesús i la maldat dels seus botxins. És molt clar que Jesús és innocent, que és un home bo, que és just, però és tractat com si fos culpable de grans crims. En tota aquesta maldat podem reconèixer el mal del món, el pecat del món. Es tracta de la capacitat de fer mal de la humanitat, un mal que s'ha fet al llarg de la història: en el passat, en el present i en el futur. Jesús és víctima d'aquesta maldat i la pateix sobre seu: ell carrega amb el mal del món i aquest acaba amb la seva vida.

A Jesús s'aplica el que es diu en el Càntic del Servent sofrent (Is 53):

³ Era menyspreat, rebuig entre els homes,
home fet al dolor i acostumat a la malaltia.
Semblant a aquells que ens repugna de mirar,
el menyspreàvem i el teníem per no res.

⁴ *De fet, ell portava les nostres malalties
i havia pres damunt seu els nostres dolors.*
Nosaltres el teníem per un home castigat
que Déu assota i humilia.

⁵ *Però ell era malferit per les nostres faltes,
triturat per les nostres culpes:*
rebia la correcció que ens salva,
les seves ferides ens curaven.

⁶ Tots anàvem com ovelles disperses,
cadascú seguia el seu camí;
*però el Senyor ha carregat damunt d'ell
les culpes de tots nosaltres.*

⁷ Quan era maltractat,
s'humiliava i no obria la boca.
Com els anyells portats a matar
o les ovelles mentre les esquilen,
ell callava i ni tan sols obria la boca.

⁸ L'han empresonat i condemnat, se l'han endut.
I qui es preocupa de la seva sort?
*L'han arrencat de la terra dels vivents,
l'han ferit de mort per les infidelitats del meu poble.*

⁹ L'han sepultat amb els malfactors,
l'han enterrat entre els opulents,
a ell que no obrava amb violència
ni tenia mai als llavis la perfídia.

¹⁰ El Senyor s'ha complagut
en el qui ell havia triturat i afligit.
Quan haurà ofert la vida en sacrifici per expiar les culpes,
veurà una descendència, viurà llargament:
per ell el disseny del Senyor arribarà a bon terme.

¹¹ «El meu servent, després del que ha sofert la seva ànima,
veurà la llum i se'n saciarà;
ell, que és just, farà justos tots els altres,
perquè ha pres damunt seu les culpes d'ells.

¹² Per això els hi dono tots en possessió,
i tindrà per botí una multitud,
perquè s'ha despullat de la pròpia vida fins a la mort
i ha estat comptat entre els malfactors.
Ell ha portat damunt seu els pecats de tots
i ha intercedit per les seves infidelitats.»

En aquest càntic quart trobem la idea que el Servent del Senyor carrega amb les culpes alienes i d'aquesta manera ens justifica, ens salva (en cursiva en el text).

Per a la reflexió personal (primer moment)

1. Llegir poc a poc el quart càntic del Servent del Senyor, des d'Isaïes 52,13 fins a Is 53,12.
2. Situar-me en aquells moments i llocs on Jesús és condemnat a mort, on viu la passió i la creu.
3. Demanar el que brolli del meu cor. Si no em surt res, puc demanar «dolor amb Jesús ple de dolors»; o coneixement intern de Jesús que per mi va a la passió, per més estimar-lo i seguir-lo.
4. Contemplar:
  - o Veure, mirar, escoltar a Jesús mofat, torturat, desfigurat, sofrint una passió immerescuda. Reflectir per treure'n algun profit.
  - o Pensar sobre el mal en el món actual i les persones que en són víctimes.
  - o Pensar com el món, la terra i la natura són també víctimes de la nostra ambició, la nostra manca de respecte i irresponsabilitat.
  - o Agrair a Jesús la salvació que ens ha donat en carregar amb tots els nostres pecats, amb els pecats de la humanitat sencera.
  - o Estic disposat a fer-me com Jesús, a carregar amb el mal del món per amor a la humanitat? Per qui estaria disposat a viure «la passió» per mostrar el meu amor?

5. Colloqui: agrair a Jesús el seu amor, la seva entrega. Exposar-li els meus dubtes, demanar que em faci veure com el mal en la nostra història i en la actualitat segueix creant víctimes. Preguntar-li què vol de mi: com puc jo respondre al seu amor?
6. Acabar amb una breu pregària (per exemple, «Ànima de Crist»).

II

Baixar de la creu els crucificats

L'evangeli de Mateu, en el capítol 25,31-46, ens presenta la paràbola del judici al món. En ella, trobem dues frases posades en boca del rei: «En veritat us ho dic: tot allò que fèieu a un d'aquests germans meus més petits, m'ho fèieu a mi» i «tot allò que deixàveu de fer a un d'aquests més petits, m'ho negàveu a mi».

Aquesta paràbola ens mostra que la nostra solidaritat amb el germà necessitat, aquell que pateix, és el que fa la diferència. Per Jesús, el més valuós a la vida, la clau de volta de la vida dels homes i dones que la volen viure en plenitud, és haver estat amatents a fer-nos solidaris i ajudar les persones en les seves necessitats. Però hi ha quelcom més en aquest text evangèlic: la identificació de Jesús (i de Déu) amb totes les persones en situació de vulnerabilitat, de patiment, de necessitat. Servir aquestes persones és servir el mateix Jesús, (Déu mateix). Tot i que no és fàcil d'entendre, la mateixa paràbola ens ho mostra: «Quan et vam veure afamat o assedegat, foraster o despulat, malalt o a la presó?». Ni els uns —els que van ajudar—, ni els altres —que no van ajudar— van pensar que en aquella persona necessitada podrien trobar Déu mateix. A vegades ens és molt més fàcil estimar a un Jesús i a un Déu abstractes que a les persones que viuen les seves pròpies passions al nostre voltant. És una gràcia que hem de demanar: saber identificar les persones vulnerables i vulnerades amb Jesús i amb Déu. Aquesta identificació és el que ens permet viure el manament d'«estimar a Déu i al proïsme»

Ignacio Ellacuría i Jon Sobrino, a El Salvador, van desenvolupar el concepte de «pobles crucificats», a qui també podem anomenar «pobles sofrents». En els pobles empobrits i espoliats podem veure el «Servent de Jahvè», el del quart càntic d'Isaïes: pobles que carreguen amb el pecat del món, que els fa víctimes i els condemna a una vida inhumana. Alhora, es tracta de pobles que continuen l'obra salvífica de Jesús.

Permeteu-me unes paraules del meu company jesuïta Jon Sobrino sobre els pobres i els pobles crucificats:

Pobres són els empobrits, i molts d'ells moren —de forma lenta o amb violència— pel fet de ser pobres. (En el món, passen fam més de 700 milions de persones, el 9% de la població mundial, i de fam moren cada dia 21 mil persones, entre elles 6 mil infants). Com que la fam pot ser superada, podem dir que cada persona que mor de fam és un crim de la humanitat.

La creu és tot menys una metàfora. Significa mort i crueltat, que, a la llum de la creu de Jesús, s'hi afegeix innocència e indefensió. Pels teòlegs, la creu fa referència a Jesús de Natzaret. Ell és el crucificat. Per això, anomenar als pobres d'aquest món «poble crucificat» és treure'ls del anonim i, alhora, donar-los la màxima dignitat. Monsenyor Romero els va dir a uns camperols horroritzats després d'una massacre: «Ustedes son el Divino traspasado».

San Ignasi de Loiola convida l'exercitant que se sap pecador, perdonat i salvat, a fer-se tres preguntes davant el crucificat: «què he fet, què faig i què faré per Crist?». Nosaltres, seguint aquesta tradició, ens hem de preguntar: «què hem fet perquè tants pobles siguin crucificats, què fem per baixar-los de la creu i què farem per col·laborar en la seva resurrecció?». No hi ha aquí *hybris* ('excés') de cap classe. Hi ha un reconeixement del nostre pecat, hi ha una expressió d'humil conversió i hi ha una decisió agraïda de salvar. És el que també en diem «encarregar-se de la realitat». En teologia, és la missió dels cristians, la praxi cristiana.

I cal afegir quelcom important i molt oblidat. Baixar de la creu no és només sentir compassió i optar pels pobres. És retornar-los una mica del molt que ells ens donen. Sense saber-ho, els pobres, pel què son i sovint pels valors que tenen, ens salven, ens humanitzen, ens perdonen. En carregar nosaltres amb la seva realitat, una pesada creu, ens sentim carregats per ells. Són benedicció.

(Jon Sobrino, epíleg del llibre *Bajar de la cruz a los pobres. Cristología de la liberación*. Traducció lliure de l'autor)

Pensar avui en la creu de Jesús a la llum de Mateu 25 ens porta més enllà del propi Jesús històric. Ens porta a pensar en totes les persones que avui viuen en situacions d'abandonament, sofriment i mort. En són moltes al món. Unes més a prop i d'altres més lluny; unes, desconegudes per a nosaltres; i d'altres, ben conegudes.

Avui en dia, al nostre voltant i en el món hi ha moltes persones que passen fam, set, estan malaltes, necessiten vestir-se, forasters i migrants sense papers i sense feina, milions de persones que busquen refugi, que no tenen sostre ni treball, que estan a la presó, que pateixen la crueltat de la guerra... Cal pensar també en totes aquelles

persones que viuen algun tipus d'esclavatge, que són oprimides i abusades per diferents formes de poder, marginades o, com diu el Papa Francesc, «descartades». Avui el món està configurat per unes estructures econòmiques, socials, culturals i polítiques que generen pobresa, marginació i exclusió, estructures que produeixen «descartats»

En l'exhortació *L'Alegria de l'evangeli (Evangelii Gaudium)*, Francesc ens diu:

52. (...) Amb tot, no podem oblidar que la majoria dels homes i dones del nostre temps viu precàriament el dia a dia, amb conseqüències funestes. Algunes patologies van en augment. La por i la desesperació s'apoderen del cor de nombroses persones, fins i tot en els anomenats països rics. L'alegria de viure sovint s'apaga, la falta de respecte i la violència creixen, la desigualtat és cada cop més patent. Cal lluitar per viure i, sovint, per viure amb poca dignitat.

53. Així com el manament de «no matar» posa un límit clar per assegurar el valor de la vida humana, avui hem de dir «no a una economia de l'exclusió i la desigualtat». Aquesta economia mata. No pot ser que no sigui notícia que mor de fred un ancià sense sostre i sí que ho sigui una caiguda de dos punts a la borsa. Això és exclusió. No es pot tolerar més que es llenci menjar quan hi ha gent que passa fam. Això és desigualtat. Avui tot entra dins el joc de la competitivitat i de la llei del més fort, on el poderós es menja el més feble. Com a conseqüència d'aquesta situació, grans masses de la població es veuen excloses i marginades: sense treball, sense horitzons, sense sortida. Es considera l'ésser humà en si mateix com un bé de consum, que es pot usar i després llençar. Hem donat inici a la cultura del «rebuig» que, a més, es promou. Ja no es tracta simplement del fenomen de l'explotació i de l'opressió, sinó de quelcom nou: amb l'exclusió queda afectada en la seva mateixa arrel la pertinença a la societat en la qual es viu, perquè ja no s'hi està a sota, a la perifèria, o sense poder, sinó que se n'està a fora. Els exclosos no són «explotats» sinó rebuigs, «sobrants».

54. (...) Mentrestant, els exclosos continuen esperant. Per poder sostenir un estil de vida que exclou els altres, o per poder entusiasmar-se amb aquest ideal egoista, s'ha desenvolupat una globalització de la indiferència. Gairebé sense advertir-ho, ens tornem incapaços de compadir-nos davant els clamors dels altres, ja no plorem davant el drama dels altres ni ens interessa cuidar-los, com si tot fos una responsabilitat aliena que no ens incumbeix. La cultura del benestar ens anestesia i perdem la calma si el mercat ofereix quelcom que encara no hem comprat, mentre totes aquestes vides truncades per falta de possibilitats ens semblen un mer espectacle que de cap manera no ens altera»

(Papa Francesc, *Evangelii Gaudium*, 52-54).

Tot això ens pot aclaparar i paralitzar, però no és la meva intenció. Només hem d'obrir els ulls i mirar al nostre voltant per reconèixer que la passió de Crist segueix actualitzant-se amb tantes persones sofrents, i demanar que l'Esperit de Déu ens doni la gràcia de reconèixer en elles a Jesús, el Crist, i que ens doni la llum per saber què hem de fer per baixar-los de la creu, en la mesura de les nostres possibilitats.

Fa uns dies, a través de la lectura dels seus textos, vaig conèixer una dona impressionant: ETTY HILLESUM, jueva holandesa, assassinada el 30 de novembre de 1943 a Auschwitz, als 29 anys. Aquesta dona, plena de l'Esperit de Déu, mentre era al camp de trànsit de Westerbork —on esperaven centenars de jueus per ser traslladats als camps d'extermini—, va escriure a uns amics:

Només volia dir-vos que aquí la misèria és absolutament terrible, i malgrat tot, a les nits, quan acaba la jornada, camino per la vora del filat d'espines a pas lleuger i sorgeix directament del meu cor —no puc evitar-ho; és així, com una força elemental— la idea que aquesta vida és meravellosa i gran, i més endavant haurem de construir un món completament nou. I a cada nou crim i a cada horror hem de respondre-hi amb un gest d'amor i de bondat que haurem de conquerir nosaltres mateixos. (Traducció de l'autor)

Em sembla que aquesta pot ésser la clau per afrontar el que vivim: que a cada crim, a cada horror, a cada situació de patiment que es provoqui, responguem amb un gest d'amor i bondat.

Per a la reflexió personal (segon moment)

1. Situar-me en aquells moments i llocs on Jesús és condemnat a mort, on viu la passió i la creu avui. Posar-me als peus de la Creu, on Jesús i tantes persones hi són crucificades.
2. Demanar el que brolli del meu cor. Si no em surt res, puc demanar «dolor amb Jesús i tantes persones plenes de sofriments»; o «coneixement intern de Jesús que per mi va a la passió, per més estimar-lo i seguir-lo»; o «desig d'ajudar a baixar de la creu a algunes de les persones que la pateixen».
3. Reflexionar:
  - o Quines situacions de dolor, sofriment, opressió, marginació o exclusió conec? Puc fer una llista.
  - o Quines em són més properes? Què em diuen al cor? Com em situo davant d'elles?

- o Puc intentar acostar-m'hi i sentir el seu dolor? Puc fer quelcom per alleujar el seu patiment?
- o Com participo jo d'aquesta cultura que condemna a tants germans nostres a l'exclusió?

4. En forma de col·loqui:

Imaginar a Jesucrist, nostre Senyor, a la creu, davant meu, i mirar-me a mi mateix davant de Jesús crucificat. Preguntar-me: Què he fet per Crist? Què faig per Crist? Què puc fer per Crist? I veient a Jesús penjat a la creu, rumiar el que s'ofereixi.

O, seguint la proposta de Jon Sobrino, en el lloc de Jesús a la Creu puc posar-hi aquelles persones que ara mateix viuen la seva pròpia passió. Em pregunto: què hem fet perquè tants pobles siguin crucificats? Què fem per baixar-los de la creu? Què farem perquè ressuscitin?

5. Acabar amb una breu pregària (per exemple, «Ànima de Crist»).

Recés a la ciutat. Setmana Santa 2025

Estimar fins a les últimes conseqüències

Andreu Oliva SJ

Rector de la Universitat Centreamericana José Simeón Cañas (UCA)
d'El Salvador (2011-2023)

DISSABTE SANT

Si el gra de blat no mor...

He titulat el recés d'avui «Si el gra de blat no mor...», perquè estic convençut que la mort també és portadora de vida, i que la mort de Jesús ens porta una VIDA en majúscules. Dedicarem el dia d'avui a dues reflexions. En primer lloc, em referiré a Jesús mort en creu, al sentit de la seva mort i al buit que deixa. En segon lloc, intentarem apropar-nos a la VIDA que brota de la mort de Jesús i de les nombroses morts que en aquest món s'esdevenen.

I

Jesús mort en creu

Ahir parlàvem de la creu de Jesús i de les persones que actualment són crucificades amb Ell. En l'evangeli de Marc, al capítol 15, podem llegir:

A les tres de la tarda, Jesús va cridar amb tota la força:

—Eloí, Eloí, ¿lemà sabactani? —que traduït vol dir: 'Déu meu, Déu meu, per què m'has abandonat?'

En sentir-ho alguns dels presents deien:

Mireu com crida Elies.

Llavors un corregué i xopà de vinagre una esponja, la clavà en una canya i la hi donava perquè begués, dient:

—Deixeu, a veure si ve Elies i el baixa de la creu.

Però Jesús llança un gran crit i va expirar» (Mc 15,34-37)

Els evangelistes van voler deixar ben clar que Jesús mor a la creu, que la mort de Jesús no va ser una ficció, sinó que va ser ben real. Per això, també van deixar clar que el seu cos va ser enterrat. Per a nosaltres no sempre és fàcil de veure-ho així, perquè la resurrecció es un fet tan important que fàcilment eclipsa la veritat i duresa de la mort de Jesús.

Avui us convido a prendre consciència que Jesús va morir a la creu. Ens ajudarem d'aquests tres moments:

- 1. Jesús és condemnat a mort i és executat en una creu.** Jesús va ser víctima de la pena de mort. La pena de mort és un crim d'Estat, una violació al dret més fonamental: el dret a la vida. Es considera la pena més cruel, inhumana i degradant que es pot aplicar a un ésser humà. És una pena irreversible: si una persona és innocent i és condemnada a presó pot ser alliberada en cas que es demostrï la seva innocència; però si ha estat executada, no hi ha res a fer. Aplicar la pena de mort és atorgar-se el dret a decidir sobre la vida d'una persona. És més un acte de venjança que de justícia: és practicar la mateixa violència que suposadament es vol erradicar, en lloc d'intentar avançar cap a la reconciliació.

Avui hi ha tot un moviment arreu del món que demana l'abolició de la pena de mort. Si bé ja són 112 els països totalment abolicionistes, encara n'hi ha 84 que en mantenen la vigència en el seu codi penal —tot i que, d'aquests, 29 tenen establerta una moratòria de les execucions—. Tanmateix, les execucions per aplicació de la pena de mort no només no s'han aturat, sinó que han crescut. Segons Amnistia Internacional, el 2020 483 persones van ser executades mitjançant l'aplicació de la pena capital; el 2021 ho foren 579; 827 el 2022 i l'any 2023 es van executar 1.153 persones, la xifra més alta des del 2015. (Cal mencionar que aquests números no inclouen ni la Xina, ni Corea del Nord ni Vietnam, països que no donen xifres).

Jesús va compartir amb tots els condemnats a mort al llarg de la història aquesta realitat, va viure ell mateix aquest crim i va assumir d'aquesta manera aquest pecat de la humanitat.

- 2. Jesús mor en la creu sol i abandonat.** Els evangelis ens mostren la soledat de Jesús en la seva passió i mort en creu. No sembla que ningú sigui capaç de defensar la seva innocència i fer-li costat. Els deixebles morts de por l'han abandonat, fins arribar a negar la condició de deixebles seus. Només un grup de dones

que «s'ho miraven de lluny estant, entre elles Maria Magdalena, Maria, mare de Jaume i de Josep, i Salomé» (Mc 15,40; Mt 27,55).

Després de mort, Josep d'Arimatea, «d'amagat per por als jueus, demanà a Pilat d'endur-se el cos de Jesús, i Pilat li ho concedí» per posar-lo en un sepulcre. És un enterrament de pressa i corrents, sense vetlla, sense flors. Ens recorda el naixement, també al ras, sense unes mínimes condicions.

La vida de Jesús va ser una vida sense cap seguretat, des del naixement fins a la mort, una vida vulnerable i vulnerada, atacada des del poder, rebutjada per molts, amb uns quants (pocs) seguidors... tot podria acabar aquí.

- 3. La mort de Jesús deixa un gran buit i un gran silenci.** Per entendre el que va passar cal que ens posem en el lloc dels deixebles, de Maria —la mare de Jesús—, de Maria Magdalena i de les altres dones que el seguien. El que podem intuir dels testimonis evangèlics és que tots ells varen quedar desolats. El relat dels deixebles d'Emaús és el més clar, ja que ens mostra uns deixebles desesperançats i decebutos: «Nosaltres esperàvem que ell seria el que redimiria a Israel; però, amb tot això, ja es el tercer dia d'ençà que han passat aquestes coses». En els altres relats trobem uns deixebles que estan reunits, tancats i plens de por. La mort del mestre els ha frustrat totes les esperances; se senten perduts, confosos, sense sentit.

L'Església vol representar aquest buit i silenci deixant el Dissabte Sant sense cap celebració litúrgica.

Per a la reflexió personal (primer moment)

1. Situar-me en aquells moments i llocs en què Jesús mor i és enterrat.
2. Demanar el que brolli del meu cor. Si no em surt res, puc demanar «dolor amb Jesús mort a la creu»; o «coneixement intern de Jesús que per mi mor a la creu, per més estimar-lo i seguir-lo».
3. Llegir poc a poc el text de la mort de Jesús: Mc 15,33-47.
4. Contemplar
  - o Veure, mirar, escoltar a Jesús penjat a la creu; com mor, sol i abandonat per tothom; com el posen en el sepulcre. Reflectir per treure'n algun profit.
  - o Fixar-me en la reacció del centurió romà, de les dones que miraven de lluny estant, de Josep d'Arimatea. Reflectir per treure'n algun profit.
  - o Pensar en Maria, la mare de Jesús, en el seu dolor. Reflectir per treure'n algun profit.

- o Pensar en les mares dels condemnats a mort i executats. Com ho deuen viure?
  - o Pensar en els deixebles. On són? Què pensen? Què senten?
  - o Què penso i sento jo davant la mort de Jesús? Què penso i sento jo davant la mort de tanta gent (50 mil palestins morts a Gaza, 250 mil a la guerra de Rússia i Ucraïna, etc.), condemnats per una societat i un món injust?
  - o Fer-nos conscients que al món vivim també en un permanent Dissabte Sant.
5. Posar-me als peus de Jesús mort en creu i deixar que el meu cor senti amb llibertat.
6. En forma de col·loqui: amb Jesús mort a la creu, exposar-li els meus dubtes, el que sento. Preguntar-li què vol de mi, com puc jo respondre al seu amor i davant de tanta mort? Amb Maria, la mare de Jesús, compartir els seus i meus sentiments davant la mort de Jesús.

II

Una mort que ens dona vida

No hi ha dubte que, des de molt aviat, els deixebles de Jesús van descobrir que la seva mort els havia conduït cap a una vida nova i en majúscules. Aquell desencís davant la passió i mort del seu mestre es va convertir en una joia que no havien sentit mai abans, en una força que els empenyia a anunciar a Jesús ressuscitat i a denunciar la seva mort a mans de les autoritats religioses i polítiques d'Israel.

La mort de Jesús per amor a tota la humanitat és font d'una vida nova i inesgotable. Ni la mort ni el mal tenen la paraula definitiva. La darrera paraula és de vida, és l'amor. Déu ha ressuscitat al just que va ser traspassat carregant sobre si el pecat del món. Des de llavors i durant més de dos mil anys, la vida de Jesús, la fe en Ell, segueix movent persones i cors a seguir-lo. Mou també a moltes altres persones a donar la pròpia vida per amor, a una vida d'entrega i servei generós als homes i dones del seu voltant. Nosaltres també estem aquí perquè en Jesús hem trobat la VIDA.

Us proposo pensar en altres morts que han donat i donen vida. Penso en monsenyor Óscar A. Romero, de qui es compleixen 45 anys del seu assassinat a El Salvador, el 24 de març de 1980. Pensem també en l'assassinat de sis companys jesuïtes i d'Elba i Celina Ramos a la UCA, el 16 de novembre de 1989.

Monsenyor Óscar Romero viu en el cor del poble salvadoreny. La seva memòria està present en moltes persones que es van sentir representades, enteses i animades pel seu pastor. Cada any, en l'aniversari de la seva mort, una multitud s'aplega per commemorar al seu pastor, caminen i canten durant quatre quilòmetres i després celebren la Santa Missa. El dia de la seva beatificació, 35 anys després de la mort martirial, més de 300 mil persones es van reunir per celebrar-ho a San Salvador. La vida d'Óscar Romero va inspirar i segueix inspirant a molts defensors dels Drets Humans, i les Nacions Unides va decidir que el 24 de març se celebraria el dia del Dret a la veritat, en relació a les greus violacions als drets humans i a la dignitat de les víctimes i com un homenatge a Óscar Arnulfo Romero. El bisbe de Roma, Francesc, el va proposar com a exemple de bisbe als bisbes d'El Salvador i del món.

Els jesuïtes de la UCA van exposar les seves vides per acabar amb la violència i buscar un diàleg per aconseguir la pau a El Salvador. També volien acabar amb una guerra de més de 12 anys, que només provocava patiment al poble salvadoreny. Després de la seva mort, tan irracional i rebutjada arreu del món, va agafar força allò que ells havien buscat i que pregonaven: la cerca de la pau per mitjà del diàleg. Dos anys després, el 16 de gener de 1992, es firmava la pau entre el govern i la guerrilla, i s'obria l'oportunitat d'una vida en llibertat i democràcia per al poble d'El Salvador. Igualment, cada any es commemora el seu martiri i molta gent s'aplega per celebrar junts la vida que els màrtirs de la UCA segueixen transmetent als que lluiten per la pau i per una societat amb justícia.

Fa unes setmanes, vaig participar de un recés al voltant de la vida d'Etty Hillesum. Etty era una noia jueva, que va viure i morir durant la Segona Guerra Mundial. Va deixar el seu diari i algunes cartes. El 1981 es van publicar els manuscrits i va sortir a la llum la seva història, que ens ha permès conèixer la riquesa d'una vida interior profundament arrelada en Déu, en un temps de patiment extrem, de mort del seu poble en mans dels nazis. Enmig de totes les atrocitats, és capaç de lloar la vida i viure-la amb plenitud de sentit.

Algunes cites del seu diari i cartes que m'han impressionat:

«Caldrà que algú sobrevisqui per donar testimoni que Déu estava viu fins i tot en un temps com el nostre. I per què no podria ser jo aquest testimoni?»

«Em sento com la custòdia d'una vida molt valuosa, amb tota la responsabilitat que això comporta. Em sento responsable del sentiment gran i preciós per aquesta vida que hi ha dins meu i que he d'escoltar a través d'aquests temps perquè arribi sa i estalvi a una era millor» (21/07/1942)

«Déu meu, aquests temps són massa durs per a persones tan fràgils com jo. Sé que després arribaran altres temps d'un major humanisme. Vull seguir vivint per a trans-

metre a aquesta nova era era tota la humanitat que, malgrat tot el que visc diàriament, conservo en el meu interior. Només així podem preparar la nova era: preparant-la dins nostre. I, d'alguna manera, em sento molt lleugera per dins, sense amargor, i tinc molta força i molt d'amor. Voldria seguir vivint per ajudar a preparar la nova era i per a transmetre allò indestructible que s'ha conservat en mi a aquesta nova era que segur que arribarà, ja que creix en el meu interior cada dia. Es pot negar que la sento?» (20/07/1942).

«Aquesta és l'única possibilitat, (...) no en veig cap altra: que cadascú de nosaltres es giri cap a si mateix i elimini i destrueixi del seu interior allò que creu que ha d'eliminar dels altres. I hem de ser plenament conscients que cada àtom d'odi que afegim al món el farà més inhòspit del que ja és» (23/09/1942) (Trad. de l'autor)

Estic segur que molts de vosaltres també teniu experiències de persones que van estimar molt, que van entregar la vida —potser perdent-la—, i que la seva entrega ha generat nova vida. Podeu continuar la llista.

Per a la reflexió personal (segon moment)

1. Situar-me en aquells moments o llocs en els quals hi trobo mort i vida.
2. Demanar el que brolli del meu cor. Si no em surt res, puc demanar «reconèixer la VIDA que m'ha portat Jesús»; o «coneixement intern de Jesús que per mi mor a la creu, per més estimar-lo i seguir-lo».
3. Contemplar
  - o Veure, mirar, escoltar com Jesús ha portat tanta VIDA a la meua vida.
  - o Què és allò de Jesús que em dona VIDA, que m'entusiasma, que m'agrada tant, que m'aixeca quan em sento sense ànims, sense força?
  - o Quines experiències tinc o conec de persones que han donat la seva vida (no cal que sigui vida donada d'un sol cop, poden ser vides donades cada dia) i han generat vida al seu voltant?
4. En forma de col·loqui: agrair a Jesús la VIDA rebuda i la vida que jo també puc donar als altres. Demanar-li que em segueixi donant VIDA i que sigui capaç d'acollir-la i fer que fructifiqui.